

RAPORT Z KONTROLI

JAKOŚCI PALIW STAŁYCH REALIZOWANYCH
PRZEZ INSPEKCJĘ HANDLOWĄ
OD 1 STYCZNIA 2021 DO 31 GRUDNIA 2021

INFORMACJE OGÓLNE

Podstawę prawną systemu monitorowania i kontrolowania jakości paliw (system) stanowi ustawa z dnia 25 sierpnia 2006 r. o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw¹. Zarządzającym systemem jest Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów, natomiast kontrole jakości paliw prowadzi Inspekcja Handlowa.

Ustawa dotyczy kontroli jakości paliw stałych, które są **przeznaczone do użycia w gospodarstwach domowych lub instalacjach spalania o nominalnej mocy cieplnej mniejszej niż 1 MW**, w zakresie:

- wymagań jakościowych określonych w przepisach²,
- wymagań wynikających z dokumentu potwierdzającego spełnienie wymagań jakościowych (świadectwo jakości).

Przedsiębiorca w momencie wprowadzania do obrotu wskazanych paliw stałych wystawia dokument potwierdzający spełnienie przez paliwo stałe wymagań jakościowych określonych w przepisach, tzw. **świadectwo jakości**.

Kopia świadectwa jakości poświadczona za zgodność z oryginałem przez przedsiębiorcę jest przekazywana każdemu podmiotowi, który nabywa paliwo stałe.

Świadectwo jakości jest przechowywane przez okres 2 lat, licząc od dnia jego wystawienia.

Przedsiębiorca wprowadzający do obrotu paliwa stałe określa w świadectwie jakości parametry paliwa stałego, które oferuje do sprzedaży oraz poświadcza, że oferowane przez niego paliwo stałe spełnia te wymagania.

Do obrotu mogą być wprowadzane paliwa stałe:

- węgiel kamienny, brykiety lub pelety zawierające co najmniej 85% węgla kamiennego (sortymenty grube o wymiarze ziarna 63 ÷ 200 mm: kęsy, kostka, kostka I, kostka II),
- węgiel kamienny, brykiety lub pelety zawierające co najmniej 85% węgla kamiennego (sortymenty grube o

wymiarze ziarna 25 ÷ 80 mm: orzech, orzech I, orzech II),

- węgiel kamienny, brykiety lub pelety zawierające co najmniej 85% węgla kamiennego (sortymenty średnie o wymiarze ziarna 5 ÷ 40 mm: groszek, groszek I, groszek II),
- węgiel kamienny, brykiety lub pelety zawierające co najmniej 85% węgla kamiennego (paliwa stałe o wymiarze ziarna 5 ÷ 31,5 mm: ekogroszek),
- węgiel kamienny, brykiety lub pelety zawierające co najmniej 85% węgla kamiennego bez domieszek mułków węglowych i flotokonzentratów (kwalifikowane paliwa stałe o wymiarze ziarna 3 ÷ 31,5 mm: ekomiał),
- węgiel kamienny, brykiety lub pelety zawierające co najmniej 85% węgla kamiennego bez domieszek mułków węglowych i flotokonzentratów (miały o wymiarze ziarna 1 ÷ 31,5 mm: miał I, miał II, miał III),
- węgiel kamienny, brykiety lub pelety zawierające co najmniej 85% węgla kamiennego (antracyt),
- paliwa stałe otrzymywane w procesie przeróbki termicznej węgla kamiennego,
- paliwa stałe otrzymywane w procesie przeróbki termicznej węgla brunatnego.

Zarządzający systemem określa minimalne liczby przedsiębiorców podlegających kontroli. Podjęcie kontroli możliwe jest także w przypadku uzyskania informacji o niewłaściwej jakości paliw lub zaistnienia okoliczności wskazujących na możliwość wystąpienia niewłaściwej jakości paliw (w praktyce oznacza to informacje od konsumentów, z Policji i CBŚ, wyniki poprzednich kontroli). Pobór i badania prób paliw stałych wykonywane są przez laboratoria akredytowane przez Polskie Centrum Akredytacji na podstawie umowy zawartej przez Zarządzającego systemem. Jeśli kontrolowane paliwo stałe nie spełnia wymagań jakościowych określonych w przepisach, wojewódzki inspektor Inspekcji Handlowej kieruje do właściwej prokuratury zawiadomienie o podejrzeniu popełnienia przestępstwa.

SANKCJE

Ten kto wprowadza do obrotu paliwa stałe, tj.:

- muły i flotokoncentraty oraz dowolne mieszaniny paliw z dodatkiem lub bez dodatku innych substancji zawierających mniej niż 85% węgla kamiennego,
- niespełniające wymagań jakościowych określonych w rozporządzeniu w sprawie wymagań jakościowych dla paliw stałych,
- niesortowane,

podlega grzywnie od 50 000 zł do 500 000 zł lub karze pozbawienia wolności do lat 3.

Jeżeli paliwa stałe stanowią mienie znacznej wartości, sprawca podlega grzywnie od 100 000 zł do 1 000 000 zł lub karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do 5 lat. Jeżeli sprawca czynu określonego powyżej działa nieumyślnie, podlega grzywnie od 25 000 zł do 250 000 zł. W przypadku mniejszej wagi sprawca podlega grzywnie od 10 000 zł do 25 000 zł.

Dodatkowo, kto uniemożliwia lub utrudnia inspektorowi przeprowadzenie kontroli lub usuwa paliwa stałe zabezpieczone w wyniku kontroli, podlega grzywnie, karze ograniczenia wolności albo pozbawienia wolności do roku.

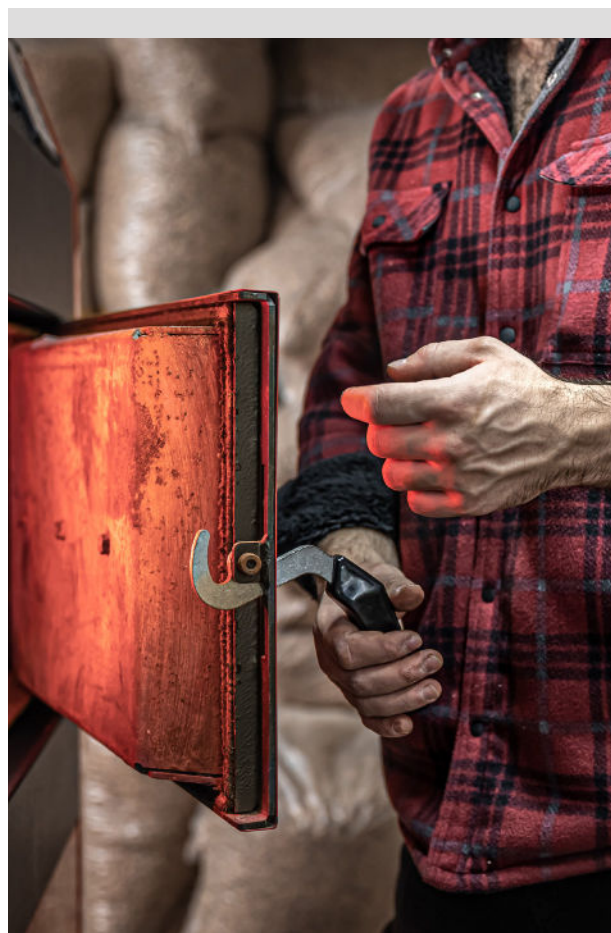
Za niespełnianie poniższych wymagań tj.,:

- niewystawienie świadectwa jakości,
- wystawienie świadectwa jakości, w którym wartości parametrów paliwa stałego są niezgodne ze stanem faktycznym,
- nieprzekazanie kopii świadectwa jakości podmiotowi, który nabywa paliwo stałe,
- nieprzechowywanie kopii zaświadczeń i innych dokumentów przez przedsiębiorcę,

przepisy przewidują kary grzywny:

- od 10 000 zł do 25 000 zł – w przypadku gdy wartość wprowadzanego do obrotu paliwa stałego nie przekracza kwoty 200 000 zł,
- od 25 001 zł do 100 000 zł – w przypadku gdy wartość wprowadzanego do obrotu paliwa stałego przekracza kwotę 200 000 zł.

Karę pieniężną, w przypadkach o których mowa powyżej, wymierza wojewódzki inspektor Inspekcji Handlowej właściwy ze względu na miejsce przeprowadzenia kontroli. W przypadku, gdy kontrolowane paliwo stałe nie spełnia wymagań jakościowych lub wartości parametrów paliwa stałego są niezgodne z parametrami wskazanymi w świadectwie jakości, Prezes Urzędu Ochrony Konkurencji i Konsumentów zobowiązuje kontrolowanego przedsiębiorcę (decyzja administracyjna) do zwrotu kwoty stanowiącej równowartość kosztów przeprowadzonych badań laboratoryjnych próbki paliwa stałego przeznaczonej do badań i badań próbki kontrolnej oraz kwoty stanowiącej równowartość kosztów ich pobrania (do 21 września 2021 r. Prezes Urzędu zobowiązywał decyzją administracyjną kontrolowanego przedsiębiorcę do zwrotu kosztów badań i poboru próbek paliw stałych).

WYNIKI KONTROLI

1. KONTROLA PALIW STAŁYCH W ZAKRESIE ŚWIADECTW JAKOŚCI PALIW STAŁYCH

W okresie od 1 stycznia 2021 r. do 31 grudnia 2021 r. Inspekcja Handlowa skontrolowała łącznie **940** przedsiębiorców (w 2020 r. – **869** przedsiębiorców), stwierdzając, w większości przypadków spełnianie przez przedsiębiorców wprowadzających do obrotu paliwa stałe obowiązków, o których mowa w art. 6c ustawy o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw, tj. przedsiębiorcy zarówno wystawiali jak i przekazywali kopie świadectw jakości konsumentom przy każdym zakupie paliwa stałego.

Tabela nr 1 – liczba skontrolowanych podmiotów w zakresie wystawiania i przekazywania świadectw jakości paliw stałych oraz stwierdzone nieprawidłowości

Województwo	Liczba kontroli	Liczba stwierdzonych nieprawidłowości	Odsetek stwierdzonych nieprawidłowości (%)
dolnośląskie	54	3	5,56
kujawsko-pomorskie	86	6	6,98
lubelskie	57	0	0,00
lubuskie	27	1	3,70
łódzkie	43	2	4,65
małopolskie	106	3	2,83
mazowieckie	88	2	2,27
opolskie	58	3	5,17
podkarpackie	54	6	11,11
podlaskie	35	4	11,43
pomorskie	35	1	2,86
śląskie	40	2	5,00
świętokrzyskie	64	1	1,56
warmińsko-mazurskie	70	7	10,00
wielkopolskie	84	9	10,71
zachodnio-pomorskie	39	2	5,13
RAZEM	940	52	5,53

Źródło: dane własne zebrane na podstawie wyników kontroli

W toku prowadzonych kontroli stwierdzano niewielkie uchybienia dotyczące wystawiania świadectw jakości paliw stałych, np. nie podawano systemu certyfikacji lub innego dokumentu stanowiącego podstawę do uznania, że określony rodzaj paliwa stałego, dla którego wystawiane jest świadectwo jakości spełnia wymagania jakościowe, błędnie podawano rodzaj paliwa stałego, nie podawano daty i miejsca wystawienia świadectwa jakości, brakowało podpisu przedsiębiorcy wystawiającego świadectwo jakości lub osoby upoważnionej, brakowało oświadczenia, że paliwo stałe dla którego jest wystawiane świadectwo jakości spełnia wymagania jakościowe określone w przepisach wydanych na podstawie art. 3a ust. 2 ustawy o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw, brakowało numeru REGON, itp. W związku z ujawnionymi uchybieniami w sposobie sporządzania świadectw jakości paliw stałych, kontrolowanych przedsiębiorców pouczano o obowiązujących w tym zakresie przepisach prawa. Jednocześnie w toku prowadzonych kontroli przedsiębiorcy dostosowywali wzory wystawianych świadectw jakości do wymagań zgodnych z obowiązującymi przepisami. Wyniki kontroli (w przypadkach, w których stwierdzono, że przedsiębiorcy nie wystawiali i nie przekazywali kopii świadectw jakości konsumentom przy każdym zakupie paliwa stałego), dały podstawę do wydania **49 decyzji** wymierzających kary przedsiębiorcom na łączną **kwotę 662 006,00 zł**.

2. KONTROLA JAKOŚCI PALIW STAŁYCH

W okresie od 1 stycznia 2021 r. do 31 grudnia 2021 r. przeprowadzono **487** kontroli jakości paliw stałych, w których pobranych zostało **489** próbek paliw stałych (w 2020 r. – 517 próbek). Z pobranych 489 próbek paliw stałych **34 próbki nie spełniały wymagań jakościowych określonych w rozporządzeniu w sprawie wymagań jakościowych dla paliw stałych**, co stanowi 6,9% zbadanych w tym zakresie (w 2020 r. - 38 próbek z 517 pobranych nie spełniało wymagań określonych w rozporządzeniu, tj. 7,3% zbadanych w tym zakresie).

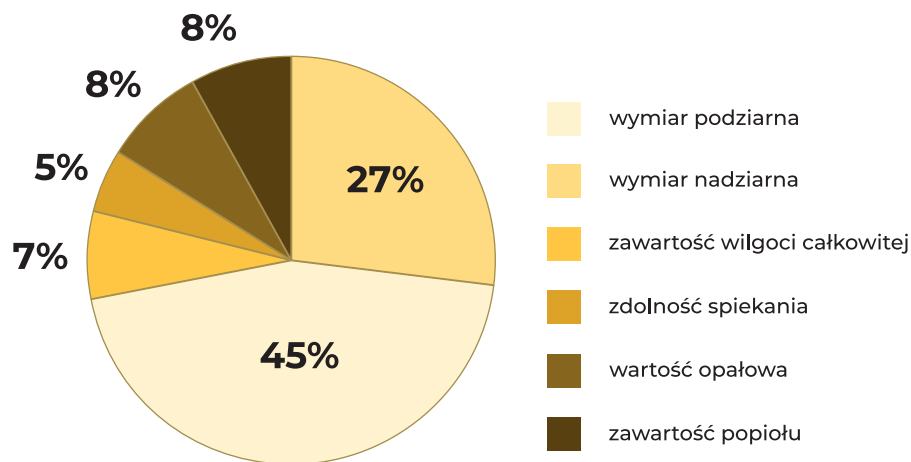
Tabela nr 2 – liczba pobranych próbek w poszczególnych województwach z podziałem na gatunki paliw stałych

Województwo	Liczba próbek	Rodzaj pobranego paliwa					
		Kostka	Orzech	Groszek	Ekogroszek	Ekomił	Koks
dolnośląskie	38	7	10	3	12	1	5
kujawsko-pomorskie	28	6	6	7	5	4	0
lubelskie	24	5	3	10	6	0	0
lubuskie	23	1	12	5	3	2	0
łódzkie	32	9	6	5	12	0	0
małopolskie	42	10	15	4	13	0	0
mazowieckie	24	6	8	5	4	0	1
opolskie	28	1	8	6	11	1	1
podkarpackie	35	10	14	0	11	0	0
podlaskie	21	8	6	4	3	0	0
pomorskie	14	3	4	1	6	0	0
śląskie	34	3	13	5	13	0	0
świętokrzyskie	24	4	6	3	11	0	0
warmińsko-mazurskie	39	7	12	8	12	0	0
wielkopolskie	54	2	12	12	11	17	0
zachodnio-pomorskie	29	6	8	10	4	1	0
RAZEM	489	88	143	88	137	26	7

Źródło: dane własne zebrane na podstawie wyników kontroli

Zbadane próbki paliw stałych nie spełniały wymagań określonych w przepisach w zakresie poniższych parametrów:

- wymiar nadziarna (11 próbek),
- wymiar podziarna (18 próbek),
- zawartość wilgoci całkowitej (3 próbki),
- zdolność spiekania (2 próbki),
- zawartość wartości opałowej (3 próbki),
- zawartość popiołu (3 próbki).

Źródło: dane własne zebrane na podstawie wyników kontroli

Ponadto w zakwestionowanych **34** próbkach stwierdzono najwięcej przypadków, w których wymagań nie spełniał tylko jeden parametr (29 próbek), natomiast zdarzały się również przypadki gdzie wymagań nie spełniały dwa parametry (4 próbki) oraz trzy parametry (1 próbka).

Tabela nr 3 – dane dot. kontroli w zakresie spełniania wymagań jakościowych określonych w rozporządzeniu w sprawie wymagań jakościowych dla paliw stałych, w poszczególnych województwach

Województwo	Liczba kontroli	Liczba stwierdzonych nieprawidłowości	Odsetek stwierdzonych nieprawidłowości (%)
dolnośląskie	38	1	2,63
kujawsko-pomorskie	28	5	17,86
lubelskie	24	0	0,00
lubuskie	23	0	0,00
łódzkie	32	3	9,38
małopolskie	42	2	4,76
mazowieckie	24	0	0,00
opolskie	28	0	0,00
podkarpackie	35	1	2,86
podlaskie	21	0	0,00
pomorskie	14	0	0,00
śląskie	34	2	5,88
świętokrzyskie	24	0	0,00
warmińsko-mazurskie	39	6	15,38
wielkopolskie	54	10	18,52
zachodnio-pomorskie	29	4	13,79
RAZEM	489	34	6,95

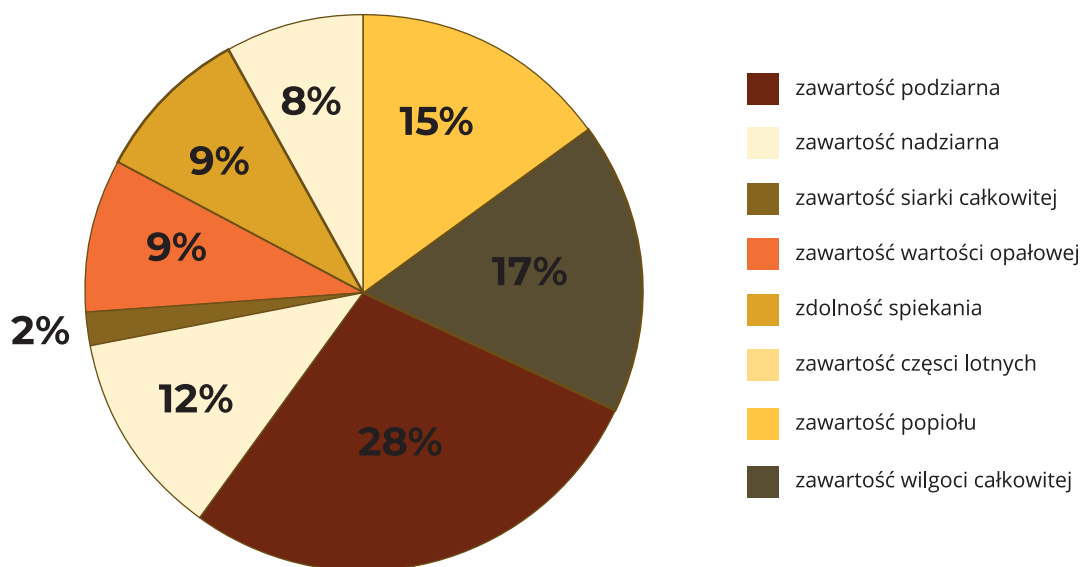
Źródło: dane własne zebrane na podstawie wyników kontroli

Ujawnione nieprawidłowości, tj. wprowadzenie do obrotu paliw stałych niespełniających wymagań jakościowych określonych w rozporządzeniu w sprawie wymagań jakościowych dla paliw stałych stanowiły podstawę do skierowania przez wojewódzkich inspektorów Inspekcji Handlowej do właściwych miejscowo prokuratur **zawiadomień o podejrzeniu popełnienia przestępstwa**.

W toku ww. kontroli sprawdzano także, czy **parametry jakościowe paliw stałych deklarowane przez kontrolowanych przedsiębiorców w wystawianych świadectwach jakości paliw stałych** są zgodne ze stanem faktycznym potwierdzonym badaniami laboratoryjnymi. W wyniku tych kontroli stwierdzono, że 67 próbek paliw stałych nie spełniało wymagań zadeklarowanych przez kontrolowanych przedsiębiorców. Probki paliw stałych, o których mowa powyżej nie spełniały wymagań zadeklarowanych przez kontrolowanych przedsiębiorców w wystawianych świadectwach jakości paliw stałych w zakresie następujących parametrów:

- zawartość popiołu (14 próbek),
- zawartość wilgoci całkowitej (16 próbek),
- zawartość podziarna (26 próbek),
- zawartość nadziarna (11 próbek),
- zawartość siarki całkowitej (2 próbki),
- zawartość wartości opałowej (8 próbek),
- zdolność spiekania (8 próbek),
- zawartość części lotnych (7 próbek),

Probki paliw stałych, które nie spełniały wymagań jakościowych określonych w rozporządzeniu Ministra Energii w sprawie wymagań jakościowych dla paliw stałych w zakresie parametrów:

Źródło: dane własne zebrane na podstawie wyników kontroli

Ponadto w zakwestionowanych 67 próbkach stwierdzono najwięcej przypadków, w których wymagań nie spełniał tylko jeden parametr (48 próbek), natomiast zdarzały się również przypadki gdzie wymagań nie spełniały dwa parametry (13 próbek) oraz trzy parametry (6 próbek).

Tabela nr 4 – dane dot. kontroli w zakresie zgodności parametrów zadeklarowanych w świadectwach jakości ze stanem faktycznym, w poszczególnych województwach:

Województwo	Liczba kontroli	Liczba stwierdzonych nieprawidłowości	Odsetek stwierdzonych nieprawidłowości (%)
dolnośląskie	38	1	2,63
kujawsko-pomorskie	28	5	17,86
lubelskie	24	1	4,17
lubuskie	23	1	4,35
łódzkie	32	8	25,00
małopolskie	42	4	9,52
mazowieckie	24	3	12,50
opolskie	28	2	7,14
podkarpackie	35	1	2,86
podlaskie	21	6	28,57
pomorskie	14	1	7,14
śląskie	34	5	14,71
świętokrzyskie	24	1	4,17
warmińsko-mazurskie	39	6	15,38
wielkopolskie	54	17	31,48
zachodnio-pomorskie	29	5	17,24
RAZEM	489	67	13,70

Źródło: dane własne zebrane na podstawie wyników kontroli

Stwierdzone nieprawidłowości (niespełnienie wymagań zadeklarowanych przez kontrolowanych przedsiębiorców w wystawianych świadectwach jakości paliw stałych), dały podstawę do wydania **63 decyzji⁵** wymierzających kary pieniężne w łącznej wysokości **578 000,00 zł**.

W związku z przekazanymi przez wojewódzkie inspektoraty Inspekcji Handlowej sprawami, w których kontrola wykazała paliwo stałe niespełniające wymagań jakościowych określonych w rozporządzeniu w sprawie wymagań jakościowych lub parametry jakościowe zadeklarowane w świadectwach jakości paliw stałych były niezgodne ze stanem faktycznym, **Prezes Urzędu od 1 stycznia r. do 21 września 2021 r. wszczął 77 postępowań administracyjnych** (w tym 26 dotyczących kontroli w 2020 r.) i **wydał⁵ 66 decyzji⁶** zobowiązujących kontrolowanych przedsiębiorców do uiszczenia kwot stanowiących równowartość kosztów przeprowadzonych badań laboratoryjnych i poboru próbek paliw stałych (w tym także jako organ II instancji), z których do budżetu państwa wpłynęła łączna kwota **142 500,37 zł⁷** (dotyczy 46 wydanych decyzji, w tym 20 z kontroli przeprowadzonych w 2020 r.). Natomiast **od 22 września do 31 grudnia od 2021 r. wojewódzcy inspektorzy Inspekcji Handlowej wszczęli 14 postępowań administracyjnych i wydali⁸ 9 decyzji** zobowiązujących kontrolowanych przedsiębiorców do uiszczenia kwot stanowiących równowartość kosztów przeprowadzonych badań laboratoryjnych i poboru próbek paliw stałych, z których do budżetu państwa wpłynęła łączna kwota **30 042,00 zł⁹**.

PRZYPISY

¹ t.j. Dz. U. z 2021 r. poz. 133, z późn. zm.

² rozporządzenie Ministra Energii z dnia 27 września 2018 r. w sprawie wymagań jakościowych dla paliw stałych (Dz. U. z 2018 r. poz. 1890).

³ Zgodnie z § 4 rozporządzenia Ministra Energii w sprawie wymagań jakościowych dla paliw stałych, wymagania jakościowe dla węgla kamiennego, brykietów lub peletów zawierających co najmniej 85% węgla kamiennego bez domieszek mułków węglowych i flotokoncentratów (miały o wymiarze ziarna $1 \div 31,5$ mm: miał I, miał II, miał III) określone w tabeli nr 6 załącznika do rozporządzenia obowiązywały do 30.06.2020 r.

⁴ W tej liczbie są również decyzje wydane na podstawie ustaleń kontroli z 2020 r.⁵ W tej liczbie są również decyzje wydane na podstawie ustaleń kontroli z 2020 r.

⁵ Zgodnie ze zmianą art. 24 ust. 1a ustawy o systemie monitorowania i kontrolowania jakości paliw, od dnia 22 września 2021 r. obowiązek wydawania decyzji administracyjnych w sprawie zwrotu kosztów badań laboratoryjnych i poboru próbek paliw stałych przejęli wojewódzcy inspektorzy Inspekcji Handlowej.

⁶ W tym 26 (z czego 3 w II instancji) dotyczących kontroli przeprowadzonych w 2020 r.

⁷ Stan na 21 września 2021 r.

⁸ Patrz przypis 5.

⁹ Stan na 31 grudnia 2021 r.

OPRACOWANIE

Departament Inspekcji Handlowej